

ZOFIA PAŁUBSKA

Instytut Leksykografii KUL

SPRAWOZDANIE

„ŚW. RAFAŁ KALINOWSKI – W SŁUŻBIE BOGU I OJCZYŹNIE.
100-LECIE ŚMIERCI 1907-2007”INSTYTUT DUCHOWOŚCI KUL I KARMELICI BOSI W LUBLINIE,
26 PAŹDZIERNIKA 2007 ROKU

Symposium, zorganizowane w Instytucie Teologii Duchowości na Wydziale Teologii KUL staraniem Karmelitów Bosych z konwentu lubelskiego, odbyło się przy audytorium wypełniającym po brzegi aulę muzykologii w nowym gmachu Uczelni. Swoją obecnością zaszczytili je i ubogacili wiedzą o Świętym Rafale: o. Albert Wach – prowincjał Karmelitów, ks. prof. dr hab. Marek Chmielewski – prodziekan Wydziału Teologii KUL, księża profesorowie teologii duchowości: ks. prof. dr hab. Jerzy Misiurek – KUL, prof. dr hab. Placyd Paweł Ogórek OCD – UKSW, prof. dr hab. Jerzy Gogola OCD – PAT (Kraków), prof. dr hab. Dominik Wider OCD – PAT (Kraków) oraz gospodarz sesji, ks. prof. dr hab. Jarosław Popławski – KUL, któremu towarzyszyli inni pracownicy Instytutu Teologii Duchowości. Obecnych na symposium zdominowały osoby zakonne, głównie przynależące do rodziny karmelitańskiej, spośród których głosicielami referatów byli: dr Stanisław Fudala OCD, Lublin – współorganizator symposium, dr Andrzej Ruszała OCD, PAT (Kraków). Obecny był również prof. dr hab. Adam Biela – KUL, senator Senatu Rzeczypospolitej Polskiej VI kadencji i dr Dorota Kornas-Biela – KUL, ks. Eugeniusz Zarembiński – duszpasterz krajowy kolejarzy oraz młodzież z Zespołu Szkół Nr 1 im. Św. Rafała Kalinowskiego w Krakowie.

Wprowadzenia do symposium dokonał o. Albert Wach, prowincjał Karmelitów Bosych, przez nawiązanie do opinii Ojca Świętego Jana Pawła II o Świętym, wytyczając płaszczyznę merytorycznych zagadnień sesji – Rafałową ofiarę z życia z miłości: za Ojczyznę, za bliźnich, za jedność Kościoła. Ojczyźnie ofiarował służbę wojskową, bliźnim posługę sakramentalną i modlitwę, Kościołowi ustawiczną kontemplację Serca Jezusa jako wzór miłości i jedności ludzi, narodów i państw.

Tło społeczne i polityczne sporej części Europy XIX w. – współczesnej Kalinowskiemu – pokazał ks. prof. dr hab. Jerzy Misiurek w referacie *Sytuacja społeczno-religijna na ziemiach polskich w okresie rozbiorów*. Kształtowały ją działania 3 ówczesnych mocarstw politycznych zaangażowanych w unicestwienie polskiej tożsamości.

Koleje życia Józefa Kalinowskiego (1835-1907) złożyły wydarzenia zaistniałe na polskim obszarze pod zaborem rosyjskim i austriackim. Jego świadomość zrodzona po Powstaniu Listopadowym, poprzez atmosferę domu i udział w wydarzeniach

patriotycznych i religijnych, dojrzała do przywódczego udziału w Powstaniu Styczniowym na Litwie. Ks. prof. Misiurek ukazał integrującą Polaków rolę Kościoła w Polsce, choć też poranionego poprzez podziały administracyjne i terytorialne. W kanoniczną jedność polskich diecezji ingerowała zróżnicowana władza polityczna, w tym – na terenie zaboru rosyjskiego i pruskiego – nieprzynależąca do wyznania katolickiego. Lukę po skasowanych zakonach wypełniały honorackie zgromadzenia ukryte. Stałym elementem XIX-wiecznej religijności była pobożność ludowa oparta na tradycyjnej wierze Ludu Bożego.

Wątek, rozpoczęty przez ks. prof. J. Misiurka, kontynuował ks. prof. dr hab. Marek Chmielewski, który w referacie *Zaangażowanie patriotyczne św. Rafała Kalinowskiego* zwrócił uwagę, że prócz Kościoła integrowała Polaków rodzina, której patriotyzm porównał wykładowca do pobożności ludowej, a zatem autentyczny i silny. Ważnym momentem weryfikującym patriotyczną postawę młodego żołnierza armii carskiej była rezygnacja ze służby wojskowej i udział w Powstaniu Styczniowym, co przypłacił wyrokiem śmierci zamienionym na 10-letnią katorgę. Jej czas wykorzystał na pracę organiczną nad zesłańcami dotkniętymi zepsuciem, brakiem oświaty, bezczynnością, bezideowością. Za punkt wyjścia przyjął pracę nad rodziną, katechizację i przywracanie pamięci o polskiej tradycji. Dowartościował rolę kobiety w procesie wychowania społecznego. Piętnował wady, jak pijaństwo, alkoholizm, nieposzanowanie ludzkiej godności, prostytutkę. Działanie zmierzające do odrodzenia narodu w tym zakresie kontynuował po zakończeniu katorgi jako karmelitański spowiednik i kierownik duchowy. Ponadto, za zadanie patriotyczne przyjął odnowę samego karmelu w Polsce. Jednym z najważniejszych sposobów odrodzenia polskiego narodu, z natury ideowego i romantycznego, była – według Kalinowskiego – edukacja. Wyrazem praktycznego docenienia jej był epizod w życiu przyszłego karmelity dotyczący pracy nad wychowaniem Augusta Czartoryskiego (późniejszy salezjanin, 25 kwietnia 2004 r. był beatyfikowany przez papieża Jana Pawła II).

Ks. prof. dr hab. J. Popławski, podsumowując dopołudniową część sesji, powiedział, że Święty Rafał świadectwem osobistego życia i modlitwą wyraził patriotyzm, zasługując w 100 lat od śmierci na miano „cichego bohatera miłości Ojczyzny”

Wykład *Św. Rafał Kalinowski jako odnowiciel zakonu karmelitów bosych w Polsce*, wygłoszony przez Placyda Pawła Ogórka OCD, dotyczył sylwetki duchowej Świętego – reformatora karmelu terecjańskiego w Polsce. Pokrótkę można ją przedstawić jako duchowość ofiary z siebie, szczególnie z własnej woli. Choć nie był cierpiętnikiem, akceptował „krzyż” na ziemi, wyrażając nadzieję na radość w niebie.

Model wychowania w ujęciu św. Rafała na tle nurtów w wychowaniu XIX w. omówił Stanisław Fudala OCD. Potwierdził spostrzeżenia ks. prof. Jerzego Misiurka i ks. Marka Chmielewskiego, charakteryzując motywację Kalinowskiego do pracy wychowawczej jako niezgodę na: bezideowość części społeczeństwa, zepsucie, deprawację, brak perspektyw. Wychowanie religijne w duchu ofiary, poszanowania ludzkiej godności i miłości bliźniego, jak najdłużej w domu rodzinnym, uważał za skuteczne. Za pożądany owoc wychowania uważał gotowość wychowanka do ofiary i odpowiedzialność. Jako wychowawca z powołania (z wykształcenia był inżynierem), o osobowości zintegrowanej, ustawicznie szukający pomocy u Boga i Jemu zawierający swoje dzieło, nie miał opracowanego systemu wychowawczego. Według niego

proces wychowania jest odpowiedzialnym oddziaływaniem na umysł i serce wychowanka.

Swoistą kontynuacją myśli o. Fudali była refleksja Jerzego Wiesława Gogoli OCD dotycząca procesu wewnętrznego nawrócenia. Wyszczególnił kilka aspektów nawrócenia: powrót do Boga, zwrócenie się do Boga, odwrócenie od zła – powrót do dobra, nawrócenie na katolicyzm; nawrócenie moralne – coraz pełniejsze oddanie Bogu i nawrócenie duchowe: życie w świetle wiary, zmiana umysłu i serca pod wpływem obecności Chrystusa; nawrócenie prawdziwe, polegające na naśladowaniu Boga w miłości miłosiernej i głębokim życiu teologicznym. Podkreślił walor całkowitej dyspozycyjności odnośnie do nieustannego nawrócenia oraz potrzebę rozpoznania łaski w życiu mniszym. Tak przygotowane audytorium, poinformował prelegent o blisko dziesięcioletnim kryzysie wiary Józefa Kalinowskiego i jego przewyciężeniu w procesie nawrócenia. Konkluzją o. Gogoli było stwierdzenie: „Najstaranniejsze wychowanie rodzinne nie uchroni przed kryzysem wiary” Tę myśl należałoby pociągnąć dalej – ważne jest wychowanie rodzinne dające korpus duchowy, uzdalniający człowieka do przyjęcia łaski nawrócenia.

Życie zakonne w ujęciu św. Rafała Kalinowskiego omówił dr Andrzej Ruszała OCD. Zwrócił uwagę na charakter jego osobistej obserwacji zakonnej – umartwienie i pokutę oraz wierność przepisom zakonnym i obowiązkowi stanu – jako drogę do świętości (zjednoczenia z Bogiem). Podkreślił związek przyrzeczeń zakonnych z konsekracją chrzcielną, widoczny m.in. w obrzędowości.

Aneksowy charakter miał ostatni wykład, wygłoszony przez prof. dra hab. Dominika Widera OCD – *Postawa św. Rafała Kalinowskiego wobec wyznawców prawosławia i innych wyznań*. Uzupełniał charakterystykę sylwetki duchowej Świętego, którego wyraźną cechą była umiejętność poszanowania religijnej odmienności napotykanym ludzi, lecz nie dopełniał tematu – „w służbie Bogu i Ojczyźnie” Sprawę jedności chrześcijan powierzał Bogu. Za jego przykładem i pod jego duchowym orędownictwem polscy karmelici modlą się o jedność Chrystusowego Kościoła.

Co charakteryzowało sympozjum poświęcone Świętemu Rafałowi Kalinowskiemu? Wydaje się, że atmosfera spokoju wynikająca z pewności, iż każde słowo padające z mównicy ma potwierdzenie w osobistym świadectwie świętości Karmelity, zapisanym m.in. w rozlicznych listach. Niezwyczajności sympozjum przysporzyła informacja o uchwale Izby Wyższej Parlamentu Rzeczypospolitej, która uhonorowała Świętego Rafała jako „godny naśladowania wzór Polaka bez reszty oddanego sprawom Ojczyzny” – jedynej na świecie tego rodzaju uchwale parlamentarnej dotyczącej postawy osoby świętej odnośnie do spraw cywilnych.